מנורת המאור — אהבת הבריות

לעולם יהיה אדם אוהב את הבריות, ומצוה זו מצות עשה מן התורה, שנא' ואהבת לרעך כמוך. ואמר לרעך, ולא אמר את רעך, מלמד, שחייבה התורה לאהוב ולחמוד לחבירו מה שהוא אוהב וחומד לנפשו. וגרסי' באבות דר' נתן ר' שמעון בן אלעזר אומר, בשבועה אמ' הב"ה דבר זה ואהבת לרעך כמוך אני ה'. אני ה' בראתיו, אם את אוהבו אני נאמן לשלם שכר, ואם לאו אני דיין ועתיד ליפרע. והאוהב את הבריות כאלו קיים כל התורה כלה, כדגרסי' בפ' במה מדליקין מעשה בגוי אחד, שבא לפני הלל. אמ' לו, גיירני על מנת שתלמדני תורה על רגל אחת. אמ' לו, ואהבת לרעך כמוך. ד"א ואהבת לרעך כמוך, לעושי מעשה רעך, ר"ל שיהיה ירא אלהים, שנא' חבר אני לכל אשר יראוך וגו'. ד"א ואהבת לרעך כמוך, חייב אדם לאהוב את חבירו ולחמול על הונו, דתנן ר' יוסי אמר, יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך. ופירשו רז"ל כשם שרואה אדם את ממונו כך רואה את ממון חבירו, וכשם שאין מוציא שם רע על ממונו כך לא יוציא שם רע על ממון חבירו. ואם ראה את חבירו במקום סכנה חייב להצילו בכל יכלתו, ואם לא הצילו, מעלה עליו הכתוב כאלו הרגו, שנא' לא תעמוד על דם רעך. ומנין שאם ראה אדם רודף אחר חבירו להורגו, אחר הזכור או אחר הנערה המאורסה, שחייב להצילו כנפשו, ת"ל לא תעמוד על דם רעך. ואז"ל אם ראית חבירך טובע בנהר, או לסטין באין עליו, חייב אתה להצילו, שנאמר לא תעמוד על דם רעך, וכתי' הצל לקוחים למות ומטים להרג אם תחשוך. וא"ת מי רואני ומי יודיעני, למה אסכן בעצמי, שלום עליך נפשי, מה כתיב בתריה, כי תאמר הן לא ידענו זה הלא תוכן לבות הוא יבין ונוצר נפשך הוא ידע והשיב לאדם כפעלו.

וכתב הרמב"ם ז"ל הרואה את חבירו טובע בים, או לסטים באים עליו, ויכול להצילו, או שישכיר אחרים להצילו ולא הצילו, או ששמע שגויים או אנסים חושבים עליו, ולא גלה את אוזן חבירו להודיעו, או שידע בגוי או אנס שהוא קובל על חבירו, ויכול לפייסו בגלל חבירו ולהשיב מה בלבו ולא פייסו, וכל מה כיוצא בזה, עובר על לא תעמוד על דם רעך. ואם הצילו, כאלו קיים עולם מלא.

ואפי' יהיה אויבו או שונאו, חייב להציל אותו ולהציל ממונו, שנא' כי תראה חמור שונאך וגו'. והעושה כך, הב"ה רוצה במעשיו, שנא' ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. ר"ל אם חפץ שירצה דרכיו הב"ה, ישלים הוא בעצמו עם אויביו. כיצד, אם יראה שור או חמור של חבירו רובץ תחת משאו, יקים אותו עמו, מיד יסיר אויבו השנאה מלבו, ובשביל זה ירצה הב"ה דרכיו. ותניא מי שיש לו אוהבים מלמטה יש לו אוהבים מלמעלה, וכל מי שיש לו צרים מלמטה יש לו צרים מלמעלה, דתנן כל מי שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וכל מי שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו.